

**SCHRIFTELIJKE VRAAG**

nr. 933  
van **CARMEN RYHEUL**  
datum: 25 augustus 2020

---

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

---

*Eendenkroos IJzerbekken - Bestrijding*

Eendenkroos (Lemna) is een geslacht van vrij op het water drijvende waterplanten uit de familie Lemnaceae. Tijdens warme en droge periodes vormt het woekeren van deze waterplant in stilstaande en traag stromende oppervlaktewateren een steeds groter probleem voor onze onderwaterfauna en -flora.

Waar lange tijd veel kroos ligt, raakt het watermilieu immers zeer ernstig uit balans. In zeer voedselrijke en geëutrofiëerde vijvers en waterlopen met een dikke sliblaag kunnen dichte matten van kroos ontstaan waardoor er geen licht meer doordringt in het water en het water zuurstofarm tot zelfs zuurstofloos wordt.

Wat betreft de Lo-vaart en het kanaal Ieper-IJzer vernam ik onlangs via de pers (VRT-nieuws radio 2 W-Vlaanderen 24.08.2020) en van de lokale natuurverenigingen alarmerende berichten over massale vissterfte in voormelde waterlopen ingevolge dichte tapijten eendenkroos.

Bovendien zou de zeesluisbeheerder, om voormeld eendenkroos- en dodevissenprobleem op te lossen, net voor springtij de zeesluizen hebben geopend zodat het kroos en de dode vissen snel naar zee afgevoerd werden. Het resultaat van deze 'saneringsoperatie' is dat al dat eendenkroos en deze dode vissen vanuit zee opnieuw werden opgestuwd, waardoor een aanzienlijk deel van het natuurgebied De IJzermonding in Nieuwpoort bedekt werd met een stinkende laag kroos en dode vissen.

Rekening houdende met de zeer hoge nutriëntwaarde en in-vitroverteerbaarheid organische stof van eendenkroos, is het risico dan ook reëel dat dit kroosafval ook nog eens een verstorend effect zal hebben op de zeer specifieke flora in voormeld natuurgebied.

1. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) monitort via een uitgebreid netwerk stelselmatig de kwaliteit van de Vlaamse oppervlaktewateren.
  - a) Wordt bij deze monitoring, rekening houdende met de potentieel zeer negatieve impact op de waterkwaliteit en bij uitbreiding de onderwaterfauna en -flora, door VMM ook aandacht besteed aan de aanwezigheid en het woekeren van waterplanten die tot de familie Lemnaceae behoren?
  - b) Zo ja, in welke oppervlaktewateren stelde VMM in 2018, 2019 en tot op heden in 2020 een significant milieuprobleem (zuurstoftekort, vissterfte, afsterven

onderwaterflora) vast als gevolg van de verstorende aanwezigheid van dit type waterplanten (graag een overzicht van de getroffen waterlopen per provincie)?

- c) Zo neen, zal de minister aan VMM de opdracht geven om een systematische controle op de aanwezigheid en het woekeren van waterplanten die tot de familie Lemnaceae behoren mee op te nemen in het monitoringpakket, zodat in de toekomst snel en efficiënt alarm kan worden geslagen indien in een bepaald oppervlaktewater milieuproblemen ontstaan door de woekering van dit type waterplanten?
2. In welke noodmaatregelen voorziet het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) om in overleg met de beheerders van de Vlaamse bevaarbare en onbevaarbare waterlopen snel en efficiënt op te treden indien in een bepaald oppervlaktewater milieuproblemen ontstaan door de woekering van waterplanten die tot de familie Lemnaceae behoren?
- a) Bestaat daaromtrent bij ANB reeds een draaiboek? Zo ja, welke oplossingen worden daarin aangereikt voor de efficiënte bestrijding in oppervlaktewateren van woekerende waterplanten die tot de familie Lemnaceae behoren?
  - b) Zal de minister, indien blijkt dat dergelijke noodmaatregelen en draaiboek tot op heden onbestaande zijn, ANB opdracht geven om een noodscenario en draaiboek uit te werken nu dit probleem van woekerende waterplanten die tot de familie Lemnaceae behoren tijdens de opeenvolgende warme en droge periodes in Vlaanderen steeds groter dreigt te worden?
3. Eendenkroos is een van de snelst groeiende planten ter wereld. Onderzoek toont aan dat deze kleine drijvende plant echter veelbelovend is als potentiële eiwit- en aminozurenbron, alsook een zeer hoge in-vitroverteerbaarheid organische stof heeft. Aan de Nederlandse Universiteit Wageningen werd intussen reeds een eendenkroosooogstmachine ontwikkeld.
- Ziet de minister nuttige toepassingen voor het woekerend eendenkroos in de Vlaamse oppervlaktewateren, en kunnen dergelijke eendenkroosooogstmachines (eventueel mits technische aanpassing voor de inzet op vijvers en waterlopen) door ANB op onze oppervlaktewateren ingezet worden om het eendenkroos snel en efficiënt te verwijderen op plaatsen waar zich ernstige milieuproblemen door dit type woekerende waterplanten voordoen?
4. Uitspoeling van meststoffen uit landbouwgronden en een te dikke sliblaag (>5cm) op de onderwaterbodem, in combinatie met hoge temperaturen en te weinig stroming worden aangewezen als directe oorzaken voor het zeer sterk woekeren van waterplanten die tot de familie Lemnaceae behoren.
- a) Beschikt de minister over actuele gegevens van de gemiddelde sliblaagdikte in de Lo-vaart en het kanaal Ieper-IJzer?
  - b) Wanneer vond de laatste slibuiming/uitbaggering plaats in beide kanalen en wanneer wordt de eerstvolgende slibuiming/uitbaggering gepland?
5. Plant de minister samen met ANB maatregelen om de door het eendenkroos en de dode vissen veroorzaakte milieuschade in het natuurgebied De IJzermonding te saneren?

Zo neen, waarom niet?

Zo ja, welke en binnen welke termijn(en)

**ANTWOORD**

op vraag nr. 933 van 25 augustus 2020

van **CARMEN RYHEUL**

1. a) De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) meet de waterkwaliteit in Vlaanderen aan de hand van verschillende meetnetten. De waarneming van soorten kroos (familie Lemnaceae) wordt in hoofdzaak op het terrein geregistreerd via de volgende meetnetten:

- Meetnet macrofyten (waterplanten): beoordeling van de biologische waterkwaliteit voor de Europese kaderrichtlijn Water a.d.h.v. inventarisaties van waterplanten. Jaarlijks worden een 220-tal meettrajecten geïnventarieerd. In deze monitoring zit ook de inventarisatie van soorten kroos (familie lemnaceae) vervat. Kroos wordt beschouwd als een belangrijke bio-indicator voor eutrofiëring. De aanwezigheid ervan weegt dus steeds negatief door in de eindbeoordeling van het bemonsterde traject, zeker als er sprake is van een te sterke dominantie van kroos. Het meetnet macrofyten focust vooral op waterlichamen waarin men een gezonde diversiteit aan waterplanten kan verwachten. Veelal betreft het hier kleinere waterlichamen met een goed doorgroeibare waterbodem en oeverzone. Kanalen, overgangswateren en getijdenrivieren, de systemen waarin doorgaans de meeste problemen met overmatige groei van kroos worden vastgesteld, worden echter als niet relevant beschouwd voor macrofyten en worden dus in regel niet bemonsterd binnen dit meetnet;
- Milieu-incidentenwerking: deze entiteit onderzoekt de mogelijke oorzaken en effecten van milieuverontreiniging in oppervlaktewater, waaronder ook zuurstoftekort en vissterfte als gevolg van de versturende aanwezigheid van kroos. Waar nodig werkt de milieu-incidentenwerking nauw samen met andere betrokken actoren zoals waterloopbeheerders en Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), om de mogelijke oorzaken van overmatige bloei aan te pakken en de gevolgen voor het watersysteem maximaal in te perken.

b) Onderstaande tabel geeft een overzicht van de door de milieu-incidentenwerking van VMM behandelde dossiers waarbij een bloei van kroos of kroosvaren werd gemeld:

| <b>Datum</b> | <b>Waterloop</b>             | <b>Gemeente</b> |
|--------------|------------------------------|-----------------|
| 19/06/2018   | Kanaal Nieuwpoort- Duinkerke | Adinkerke       |
| 22/07/2019   | Kanaal Ieper-IJzer           | Ieper           |
| 29/07/2019   | Leie                         | Wervik          |
| 31/07/2019   | Kanaal Ieper-IJzer           | Ieper           |
| 13/03/2020   | Kanaal Bocholt-Herentals     | Geel            |
| 19/08/2020   | Kanaal Duinkerke-Nieuwpoort  | Nieuwpoort      |

- c) De waarneming van kroos, alsook de mogelijke negatieve effecten hiervan op het watersysteem, worden momenteel voldoende gemonitord door de VMM. Mogelijke oorzaken en negatieve effecten van overmatige bloei worden, samen met andere betrokken actoren, aangepakt op het terrein.
2. a) Het bestrijden van kroos (en andere overlastsoorten met een invasief karakter) op onbevaarbare en bevaarbare waterlopen valt onder de bevoegdheid van de respectievelijke waterbeheerders.

Enkele jaren geleden werd het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) geconfronteerd met kroos op een oude Leiemeander die onder haar beheer valt; hier werden door ANB beluchters geplaatst om deining te veroorzaken, wat door kroossoorten niet verdragen wordt. Op die manier bleven er zuurstofrijke plekken over en werden we niet geconfronteerd met vissterfte.

Overwoekering met kroos is vaak een teken dat er onderliggend iets fout is met de waterkwaliteit of de nutriëntenbalans. Het probleem stelt zich dan ook in wateren die (licht) vervuild zijn of wateren die veel nutriënten bevatten (in intensief bemeste gebieden). Kroos bestrijden is dan ook vaak niet veel meer dan de symptomen van het probleem proberen te milderen.

Er zijn firma's die kroos (of andere woekerende waterplanten) mechanisch wegzeven of wegzuigen. Aan dergelijke technieken hangt een bijzonder hoog kostenplaatje, zeker voor wateren met een grote oppervlakte. In kleine wateren zoals grachten of vijvers kunnen speciale pompen of mixers worden ingezet die zorgen voor deining en doorstroming van water.

- b) In geval zich een acuut probleem met kroos stelt, kunnen de wettelijk toegelaten mogelijkheden voor overlastbeperking of bestrijding worden toegepast door de beheerder van het betreffende water. Deze moeten worden afgestemd op de lokale omstandigheden, en in overleg gebeuren met betrokken partners (inclusief de beheerder van stroomafwaartse wateren). Waterbeheerders zijn verantwoordelijk voor de bestrijding van kroos en kunnen hiervoor advies vragen bij mijn diensten (met name het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, het ANB en de Vlaamse Milieumaatschappij).
3. Aan de Universiteit van Wageningen in Nederland werd in 2008 een prototype van een eendekroosoogstmachine ontwikkeld. Vooral in Nederland is er immers wel interesse om kroos te verwerken in veevoeder. Uitgezonderd enkele kleinere lokale projecten, blijken er tot op heden echter weinig concrete toepassingen te zijn met de eendekroosoogstmachine in waterlopen of stilstaande wateren. Een pijnpunt daarbij is dat veetelers de garantie eisen dat er in dat veevoeder geen pollutanten aanwezig zijn, wat dus betekent dat de waterkwaliteit in orde moet zijn. Nu is het zo dat dikke kroostapijten vaak op meer vervuilde watersystemen aangetroffen worden. Een demonstratie of proefproject in samenwerking met de Universiteit van Wageningen op een Vlaams water acht ik, gelet op het feit dat deze techniek nauwelijks werd toegepast en gelet op de problematiek van het mogelijke vervuilde kroos met het oog om te dienen als nutriëntenbron in bv. veevoeder, deze piste minder geschikt om toe te passen in Vlaanderen.
4. a) Op vraag van ANB werden slibanalyses uitgevoerd in het Kanaal Ieper-IJzer door VMM waarvan de resultaten werden bekend gemaakt aan De Vlaamse Waterweg. Ter hoogte van de jachthaven van Ieper, gelegen in het bovenpand van het Kanaal Ieper-IJzer, heeft VMM op 2 juli 2020 een gemiddelde sliblaagdikte van 100 cm gemeten.

- b) ANB heeft al enkele jaren aan de Vlaamse Waterweg aangeraden om slib te ruimen in het Kanaal Ieper-IJzer, meer bepaald in de jachthaven.
5. De maatregelen i.v.m. het ruimen van kroos en het verwijderen van de dode vissen vallen onder de bevoegdheid van De Vlaamse Waterweg (DVW). Er vond op 2/9/2020 een terreinbezoek plaats in aanwezigheid van DVW, Natuurpunt en ANB. DVW zal de nodige maatregelen nemen en heeft hiervoor een persmoment ingelast op 4/9/2020.